

DEDE KORKUT

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research
Cilt/Volume 10 Sayı/Issue 24 Nisan/April 2021
Samsun-Türkiye/ Turkey

ISSN: 2147- 5490
www.dedekorkutdersisi.com

DOI: <http://dx.doi.org/10.25068/dedekorkut396>

Araştırma Makalesi/ Resarch Article

Ziya Gökalp'ın I. Dünya Savaşı İle İlgili Şiirlerinde Dil ve Üslup

Language And Style In Ziya Gökalp's Poems About The I. World War

Öz

I. Dünya Savaşı (1914-1918) yıllarında yazılan şiirler savaş sırasındaki aktüel hissiyatı yansıtmaları yönünden farklı bir söyleme sahiptir. Savaşla ilgili edebi eserler savaş boyunca hem cephedeki askerler savaşa teşviki hem de cephe gerisinin moralinin güçlü tutulması noktasında propaganda işlevi görür. I. Dünya Savaşı yıllarında yazılan şiirlere bakıldığında bu şiirlerde savaş sırasında cephenin ve cephe gerisinin duygu ve düşüncelerinin dile getirildiği görülmektedir. Bu bağlamda bu makalede Ziya Gökalp'ın şiirlerini I. Dünya Savaşı yıllarında yazmış olmasının dil ve üslubuna etkisi üzerinde durulmuştur. Öncelikle Gökalp'ın I. Dünya Savaşıyla ilgili şiirleri belirlenmiştir. Sonrasında ise "Dil Kullanımı" başlığı altında Gökalp'ın askeri savaşa teşvikte, asker tasvirlerinde ve millî kahramanların tasvirinde, savaş tasvirlerinde, düşman tasvirlerinde nasıl bir dil kullandığı, "Üslup" başlığı altında da üslup özellikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Gökalp'ın içinde yaşadığı dönem Osmanlı İmparatorluğu'nun batışı ve Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunu kapsayan bir süreçtir. Bu zaman dilimi içerisinde, yalnızca Türkiye coğrafyasını değil, dünya coğrafyasını da etkileyen çok önemli olaylar meydana gelmiştir. Gökalp bütün bu olaylardan esinlenmiş ve bunu eserlerine yansıtmıştır. Düşüncelerini, fikirlerini, teorilerini daha geniş bir kitleye daha çekici, daha ahenkli anlatabilmek için şiiri araç olarak kullanmıştır. Bu bakımdan onun şiirleri didaktik özelliktedir. Şiirlerinde sade bir dil kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ziya Gökalp, I. Dünya Savaşı, Dil, Üslup.

Abstract

The poems written in the years of I. World War (1914-1918) have a different discourse to reflect the current sentiment during the war. Literary works about the war see propaganda function at the point encouragement of soldiers on the front line in the war and keeping strong morale of back of fronts. The thoughts and feelings of the front and the hinterland are seen in poems written during I. World War. In this context, in this article the effect in language and style of that Gökalp has written poems in the years of I. World War are emphasized. First Gökalp's poems about I. World War have been identified. Then, Gökalp's language in the promoting soldier in the war, the soldier and national hero depictions, the war descriptions, the enemy depictions were studied to determine under the title Use of Language. Also, the stylistic features were studied to determine under the title Style too. The period in which Gökalp lived is a process which covers set of the Ottoman Empire and the establishment of the New Republic of Turkey. Within this period of time, very important events which affect not only Turkey's geography but also world geography have occurred. Gokalp inspired by all these events and reflected it in the works. He has used poem as a tool in order to tell thoughts, ideas, theories to a wider audience more appealing, a more harmonious. In this respect, his poem is didactic feature. He has used a simple language in the poems.

Keywords: Ziya Gökalp, I. World War, Language, Style

Zeliha GADDAR*

Çankırı Karatekin Üniversitesi

Makale Geçmişi/ Article History

Geliş Tarihi: 10.02.2021
Kabul Tarihi: 14.03.2021
E-yayın Tarihi: 15.04.2021

Sorumlu Yazar/ Corresponding Author

* Dr. Öğr. Üyesi
Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fak.
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Çankırı-Türkiye.
Elmek: zgaddar@karatekin.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/>

Giriş

Türk düşünce ve edebiyat tarihinin önemli isimlerinden Ziya Gökalp 1876'da Diyarbakır'da dünyaya gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun batışı ve Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluşunu içine alan son derece önemli bir tarih dilimi içinde yaşamıştır.

Osmanlı Devleti'nin son döneminde, Türklük bilincinin uyanması için en fazla çalışanlardan biri olan Gökalp, çeşitli cepheleri bulunan bir düşünce adamıdır. Mefkûresinin gerçekleşmesi için sürekli çalışmış; birçok eser vermiş; makaleler, şiirler, manzum ve mensur hikâyeler, masallar yazmıştır.

Ziya Gökalp, şiirlerini dört kitapta toplamıştır: Şaki İbrahim Destanı, Kızıl Elma, Yeni Hayat, Altun Işık. Gökalp, makalelerinde ileri sürdüğü fikirlerini, teorilerini daha geniş bir kitleye, daha çekici, ahenkli bir ifadeyle ve kolaylıkla anlatabilmek için, şiiri vasıta olarak kullanan idealist bir şairimizdir (Tansel, 1989: XXXIV). Bu bakımdan şiirleri didaktik özelliktedir.

Diyarbakır'da 1908 yılında Vilayet Matbaasında basılan Şaki İbrahim Destanı, bibliyografyalarda Ziya Gökalp'ın ilk eseri olarak gözükmektedir. Kızıl Elma İstanbul'da 1914-1915'te yayınlanmış bir şiir kitabıdır. Kızıl Elma'da yayımlanan şiirler daha önce Genç Kalemler, Halka Doğru ve Rumeli gibi mecmualarda yayımlanmıştır. 1918'de İstanbul'da basılan ve Osmanlı Hükümeti tarafından sansür edilen Yeni Hayat adlı şiir kitabında İslam ve Yeni Mecmua'da yayımlanan şiirleri bulunmaktadır. 1923'te yayımlanan Altın Işık adlı kitap, Küçük Mecmua'da yayımlanan manzumelerinden ve menkıbelerinden, tarihi tiyatro denemelerinden meydana gelmiştir (Özdemir, 2010: 57-58).

Ziya Gökalp'ın şiirleri Fevziye Abdullah Tansel tarafından araştırılmış ve hazırlanmış, Ziya Gökalp Külliyyatı - 1 Şiirler ve Halk Masalları olarak Türk Tarih Kurumu tarafından bastırılmıştır. Gökalp'ın bütün şiirlerini ve halk masallarını içine alan bu çalışma, başlıca dört kısımdır. Eserlerinin yayım tarihleri göz önüne alınarak I. bölüm Kızıl Elma'ya, II. bölüm Yeni Hayat'a, III. bölüm Altun Işık adlı eserine ayrılmıştır; Dağınık Şiirler adı verilen IV. bölümde çeşitli dergi, eser ve gazetelerden toplanan manzumeleri bulunmaktadır (Tansel, 1989: XXXIV).

19. yüzyılın sonu 20. yüzyılın başlarında yalnızca Türkiye coğrafyasını değil, dünya coğrafyasını da etkileyen çok önemli olaylar meydana gelmiştir. Bunlardan biri de 28 Temmuz 1914'de başlayan ve 11 Kasım 1918'de sona eren I. Dünya Savaşı'dır. Türk ordusu bu savaşta on cephede savaşmıştır: Kafkas (Doğu) Cephesi, Irak Cephesi, Filistin - Suriye Cephesi, Avrupa Cephesi (Galiçya, Makedonya, Romanya), Yemen ve Hicaz Cephesi, İran Cephesi, Libya Cephesi. Ziya Gökalp'ın Galiçya Yolunda adlı şiiri (1916'da Harb Mecmuası'nda basılmış) bu cephelerden Galiçya cephesiyle; Seciyye (1916'da Yeni Hayat'ta yayımlanmış) ve Çanakkale (1918'de Yeni Mecmua'da basılmış) şiirleri Çanakkale cephesiyle ilgilidir.

Savaşla ilgili edebi eserler savaş boyunca hem cephedeki askerlerin savaşa teşviki hem de cephe gerisinin moralinin kuvvetli tutulması noktasında propaganda işlevi görür. Savaş şiirleri savaş sırasındaki duygu ve düşünceleri dile getirmesi yönünden farklı bir söyleme sahiptir. Bu şiirlerde dinî duygular ve vatan, millet, bayrak sevgisi ön

plana çıkarılır. Bu bağlamda bu makalede I. Dünya Savaşı'nın Ziya Gökalp'ın dil ve üslubuna etkisi üzerinde durulmuştur.

Dil Kullanımı

Ziya Gökalp'ın Askeri Savaşa Teşvikte Kullandığı Dil

Ziya Gökalp'ın I. Dünya Savaşı yıllarında yazdığı şiirlerde askeri savaşa teşvik unsurları ağırlıklı olarak görülür.

Ziya Gökalp 1914'te Kızılelma'da yayımlanan *Durma Vur!* adlı şiirinde Türklük bilincini ve bu bilinçle beslenen tarih bilincini ön plana çıkararak Türk milletinin kendine gelmesini sağlamaya çalışır. Gücüyle tanınan Türk milletinin gücünü yitirdiği düşünülmektedir. Vaktiyle kölesi durumundaki bir millet düşmanı olmuştur. Gökalp, bu düşmanın (Yunan'ın) yaptıklarını göz önüne sererek düşmana karşı kin ve nefret fikrinin telkinini de ön plana çıkarmaktadır.

*Durma, Yunan, durma kibrini artır!
Türklük'ün başına hakâret yağdır!
Uyuyan bir kavme bu zillet azdır,
Vur, eski kölesi, utandır onu!
Bırakma, uyusun, uyandır onu!*

Ziya Gökalp 1914'te Kızılelma'da yayımlanan *Kızıl Destan* adlı şiirinde "koşunuz" diyerek askerin cepheye gitmesini, savaşmasını, vatanı korumasını ister. Askeri savaşa teşvik unsuru olarak Türklük bilincini ön plana çıkarır. Türkler savaş meydanlarındaki yiğitlikleri ve kahramanlıkları ile tanınır. Gökalp, Türk oğluna yiğitliğini gösterebileceği bir fırsat olacağını haber verir:

*Seferberlik vardır yazdı i'lânlar
Koşunuz orduya gürbüz arslanlar!
Türk-oğlu değildir evde kalanlar
Yiğitlik vaktidir meydân olacak!
Yeryüzü korkağa zindân olacak*

Gökalp, bu şiirinde I. Dünya Savaşı'nın niçin çıktığını anlatırken düşmanların niyetlerini de açıklayarak askeri savaşa teşvik eder. Askeri savaşa teşvik unsuru olarak dinî unsurların yanında düşmandan öç alma fikrinin telkinini de kullanmıştır:

*Sâlib dedi: Amân yoktur Kur'ân'a,
Muhammed ümmeti tâlân olacak!
Tarihin bu fashı yalan olacak!*

*Garp dedi: Ey Salîb, Hilâl'e her ne
Yaparsan alkışa şâyân olacak!
İslâm'ın nasîbi ziyân olacak!*

*Macar dedi: Sanma kalmak isterim,
Atımı meydana salmak isterim,
Türkler'in öcünü almak isterim*

*İngiliz gasbetti Sultan Osman'ı
Bununla tutacak Hind'i, 'Ammân'ı!
İslâmlık tanıdı kimdir düşmanı,*

*Çok geçmez ki me'sud bir ân olacak:
Düşmandan öc alan Kur'ân olacak!*

Gökalp'in *Düşmanın ülkesi virân olacak!, Türkiya büyüyüp Turân olacak!, Altay-yurdu Büyük Vatan olacak!, Turan'ın hâkimi sultan olacak!* gibi geleceğe yönelik ümitli hayaller içeren söylemleri de askere moral verici niteliktedir.

Ziya Gökalp 1914'te Kızılelma'da yayımlanan *Türk'ün Tekbîr'i* adlı şiirinde dinî unsurları askeri savaşa teşvik amacıyla ön plana çıkarmıştır. Allah'ın yardımı inancını ve cihat fikrini telkin ederek askere cesaret verir:

*Hakk'ın murâdı,
Halk'tan fırladı,
Açtık cihâdı,
Allâhu Ekber...*

Bu şiirde bayrağa bağlılık da askeri savaşa teşvikte ön plana çıkarılan değerler arasındadır:

*Uyduk sancağa,
Geldik uzağa,
Eski toprağa,
Allâhu Ekber...*

Ziya Gökalp 1914'te Kızılelma'da yayımlanan *Tevhîd* adlı şiirinde dinî unsurların yanında vatan ve millet sevgisini ön plana çıkararak askeri savaşa teşvik eder: Canan başkalarıyla paylaşamayacağı gibi vatan da paylaşamaz.

*Yurtta birkaç can olmaz,
Birden çok vicdan olmaz,
Ortaklı cânân olmaz,
Lâ-İlâhe İllâ 'llâh!*

Gökalp, bu şiirinde Allah, Kur'an, vatan, millet ve örf için tek bir vücut gibi birlik gösterme düşüncesini şöyle telkin eder:

*Kalkar, rûhlar bir yerde
Olunca, kalbten Perde;
Bir göz doğar içerde!
Lâ-İlâhe İllâ 'llâh!
Bir göz ki Yezdân odur,
Millet o, vatan odur,
'Urf, İcmâ', Kur'ân odur!
Lâ-İlâhe İllâ 'llâh!
Muhammed Resûlu'llâh*

Ziya Gökalp 11 Ocak 1915'te yazdığı ve Yeni Hayat'ta yayımlanan *Ahlâk* adlı şiirinde "Ahlak'ın temeli"nin "baş vermek" olduğunu söyleyerek askeri savaşa teşvik etmektedir.

*Bir şairdir Türk-eli,
Muz'una bağlı beli,
Bu Muz bir ahlâktır ki
Baş vermektir temeli*

Bu şiirde Gökalp, askeri savaşa teşvik etme unsuru olarak millet sevgisini ön plana çıkarmıştır. Türk askerinden canını, ocağını, şanını vererek, cananını feda ederek milletini korumasını istemektedir.

*Hak milletin, şan onun,
Gövde senin, can onun,
Sen öl ki o yaşasın;
Dökülecek kan onun.*

*Millete ver canını,
Ocağın, şanım..
Bir âşık olsan bile;
Fedâ et cânânımı...*

Gökalp, şiirin üçüncü dördlüğünde ise dine bağlılığı ön plana çıkararak askeri savaşa teşvik etmektedir. "Tanrının insanda tecellisi" gerçeğini ve şehadet duygusunu söyle dile getirmiştir:

*Ben, sen yokuz, biz varız,
Hem Ogan, hem kullarız.
Biz demek, bir demektir,
Ben sen ona taparız!*

Ziya Gökalp, 3 Ocak 1915'te yazdığı, Yeni Hayat'ta yayımlanan *Vazife* adlı şiirinde de dinî ve millî duyguları ön plana çıkararak askeri savaşa teşvik etmektedir. Vatan hizmetinin kutsallığını Arş ve Mavera gibi dinî öğelere yer vererek dile getirmiştir.

***O, gönlüme Arş'tan inen bir sestir:**
Milletimin vicdanına ma'kestir;
Ben askerim, o, üstümde kumandan,
Baş eğerim her emrine sormadan!
Gözlerimi kaparım!
Vazifemi yaparım!
Var demezdim bu dünyânın ötesi,
Gelmeseydi vazifenin gür sesi.
Bu ses mutlak Mâverâ'dan geliyor...
Hak nerdeyse tâ oradan geliyor...
Gözlerimi kaparım!
Vazifemi yaparım!*

Ziya Gökalp, 1915'te Yeni Hayat'ta yayımlanan *İlâhiler II* şiirinin üçüncü kıtasında yine askerin vatan sevgisini vurgulamaktadır:

*Âşık ağlar cânan diye,
Asker ölür vatan diye,
Ders okunur irfan diye,
Murât Sen'sin yüce Tanrı!*

Ziya Gökalp, 1915'te Yeni Hayat'ta yayımlanan *Çocuk Duâları II* şiirinde dinî unsurları askeri savaşa teşvik amacıyla ön plana çıkarmıştır. Ordunun gazada olduğunu söyleyerek cihat fikrine dikkat çeker. Türk mitolojisine göre Bozkurt, Türk milletinin

Zeliha Gaddar

başına bir iş geldiğinde, bir tehdit belirdiğinde ortaya çıkar ve yol gösterir. Gökalp, Yüce Allah'a Bozkurd'u ortaya çıkarması ve vatanı kurtarması için dua etmektedir:

*Gazâda ordu,
Çıkar Bozkurd'u
Kurtarsın yurdu
Ey yüce Allâh!*

Ziya Gökalp, 1915'te Yeni Hayat'ta yayımlanan *Vefâ* şiirinde Türklük bilincini ön plana çıkararak askeri savaşa teşvik etmektedir. Savaş anındaki Türkleri "yırtıcı av doğanı"na benzeterek övmektedir:

*Biz Türkler sulh çağlarında,
Uslu arı kovamıyız.
Harbin kanlı dağlarında
Yırtıcı av doğamıyız.*

Gökalp, İmparatorluğun en sıkıntılı yıllarında yaşamıştır. O dönemde Osmanlı İmparatorluğu savaşların kısılcığında kalmış durumdadır: 1876-1877 Osmanlı-Rus Harbi, 1897 Osmanlı-Yunan Harbi, 1911 Osmanlı-İtalyan Harbi yahut Trablusgarb Savaşı, 1912-1913 yıllarında gerçekleşen Balkan Savaşı, 1914-1918 arası I. Dünya Savaşı, 1919-1922 arası Kurtuluş Savaşı. Balkan savaşı yenilgiyle sonuçlanmış; Osmanlı İmparatorluğu, bu savaş sonunda beş asır egemenliği altında bulundurduğu Balkan topraklarının hemen hemen tamamını kaybetmiştir. Gökalp, Vefa şiirinde "millî öcü unutmamız" ifadesiyle Balkan yenilgisinin öcünü hatırlatmakta, düşmana karşı kin ve nefret fikrinin telkinini de askeri savaşa teşvik unsuru olarak kullanmaktadır:

*Ferd olarak kin tutmayız
Millî öcü unutmamız...*

Ziya Gökalp, 1915'te Yeni Hayat'ta yayımlanan Köy şiirinde ilahî yardım fikri telkin ederek askere cesaret vermek istemiştir:

*Bir Tûfan'dan, himmetiyle Nuh'unun,
Çanakkale mu 'cizesi parlatır...
Hem kaptanda, hem tayfada kerâmet
Olmasaydı, bulur muyduk selâmet?...*

Ziya Gökalp, 1916'da yayımlanan *Galiçya Yolunda* adlı şiirinde bayrak ve sancak sevgisi ile bir bütünlük içinde olan Türklük bilincini ön plana çıkararak askeri savaşa teşvik etmektedir:

*Kırım, Azak burada,
Nogay, Kazak burada
Milyonlarca soydaşlar
Hep(i)si bak burada.
Bu yurdun oğlu, kızı,
Tandı Ay-Yıldız'ı.
Dediler, "Siz yine o,
Sancak yine kırmızı!*

Ziya Gökalp'ın I. Dünya Savaşı İle İlgili Şiirlerinde Dil ve Üslup

Gökalp, bu şiirde millî ve dinî duyguların yanında düşmana karşı kin ve nefret duygularının telkinini de askeri savaşa teşvik unsuru olarak kullanmaktadır. Rus'tan, Moskof'tan oç alma fikri telkin ederek askeri cesaretlendirmeye çalışmıştır:

İşte biz geldik yine
Uyarak öce, kîne,
Ordumuzu kondurduk
Moskof'un sînesine..

Ey Şark'taki Acarlar,
Ey Garp'taki Macarlar,
Bakın Türkler süngüyü
Nasıl Rus'a sancarlar..

Kînimiz değil dinden,
Din yaptık millî kînden;
Gelir sana gayzımız
Ruhumuzun içinden.

Acıkmışız canna,
Susamışız kanına,
Yaptıkların ey Moskof
Kalmayacak yanına...

Gökalp, şiirin ilerleyen mısralarında geleceğe dönük ümitli hayaller dile getirerek askerin savaşa azmini kamçulamaya çalışmıştır:

Türk, Nemseli, Alaman
Birleştik, bir kocaman
Ordu yaptık, yürüdük,
Diyeceksin el-emân..

Ey kardeşler merakta
Kalmayınız ırakta,
Yükselecek ordunun
Şanı bu ak toprakta..

Uygun düştü kelâmlar,
Halîfe'ye selâmlar,
Moskof'u ezeceğiz,
Kurtulacak İslâmlar..

Ziya Gökalp, 1916'da Yeni Hayat'ta yayımlanan *Asker'le Şair* adlı şiirinde vatan sevgisi ve şehitlik değerlerini ön plana çıkararak askeri savaşa teşvik etmektedir. Vatan için şehit olmak, tarihi dolduracak bir şandır:

O belki de biraz sonra vatanın
Selâmeti için şehit olacak,
Onun kazandığı adsız bir şanın
Gölgesiyle tarihimiz dolacak.

Ziya Gökalp, 1918'de yayımlanan *Çanakkale* adlı şiirinde ilahî yardım fikri telkin ederek askeri savaşa teşvik eder. Türk milletinin, Allah'ın düşmanların yenilgisini istediği inancını şöyle dile getirir:

*Allah dedi: "Kabul olsun
Ümmetimin bedduâsı
Dağılsın ordusu Rus'un
İngiliz'in donanması"*

*Türk dedi: "Demek Yaradan
Kurtarmayı ister bizden:
Karaları kızıl Rus'tan
Denizleri İngilizden!"*

Gökalp, *Çanakkale* şiirinde düşmanların ismini özellikle verip bunların gizli emellerini açıklayarak askerinin savaşma arzusunu harekete geçirirken dinî unsurları da askeri savaşa teşvik unsuru olarak ön plana çıkarır:

*Budur en gizli emeli:
Müslümânlar uyanmasın!
Ucdan uca İslam-ili
Kendine Arpalık kalsın.*

*Moskaf dedi, İngiliz'e
Çanakkale aşılmalı.
Kızıl, Kara, Akdeniz'e
Hakimiz, anlaşılmalı!,,*

Ziya Gökalp'ın Asker ve Millî Kahraman Tasvirlerinde Kullandığı Dil

Ziya Gökalp askerleri ve millî kahramanları tasvir ettiği söylemlerinde onları över. Gökalp'ın övgü içeren bu söylemleri de askeri savaşa teşvik edici söylemlerdir.

Ziya Gökalp *Kızıl Destan* adlı şiirinde Türk askerini "gürbüz arslanlar"a benzeterek Türk askerinin yiğitlik vasfını ön plana çıkarır:

*Seferberlik vardır yazdı i'ânlar
Koşunuz orduya gürbüz arslanlar!
Türk-oğlu değildir evde kalanlar*

Ziya Gökalp *Vefâ* şiirinde Türk askerini "yırtıcı av doğanı"na benzeterek tasvir etmektedir. Gökalp, bu benzetmeyle Türk askerinin gücünü ifade ederken düşmanın güçsüzlüğünü de dile getirmektedir. Türk askeri "yırtıcı av doğanı"na benzetilirken, Türk askerinin karşındaki düşman ise "av"a benzetilmiştir:

*Harbin kanlı dağlarında
Yırtıcı av doğamyız.*

Ziya Gökalp, 12 Temmuz 1915'te yayımlanan *Köy* şiirinde Türk'e seslenmiş, köylünün sahip olduğu değerlerden bahsederken Türk askerine atıfta bulunmuş, onun olağanüstü güce sahip olduğunu dile getirmiştir. Çanakkale Deniz Savaşı 18 Mart 1915'te zaferle sonuçlanmıştır. Kerametli kaptan ve tayfa Çanakkale mucizesini parlatmıştır:

*Kalmaz köyde göz-erimi rûhunun,
Hakanlık'ın dört ucunu kuşatır...
Bir Tûfan'dan, himmetiyle Nuh'unun,
Çanakkale mu'cizesi parlatır...*

**Hem kaptanda, hem tayfada kerâmet
Olmasaydı, bulur muyduk selâmet?...**

Ziya Gökalp, Enver Paşa'yı millî bir kahraman olarak görür. 13 Ağustos 1915'te yayımlanan *Enver Paşa* adlı şiirinde Enver Paşa'yı ileri görüşlü, güvenli, iradeli, imanlı, inançlı ve ümitli bir kişi olarak tasvir eder. Enver Paşa'nın kararlılığını dile getirerek ondaki liderlik vasfını öne çıkarır. Gökalp, şiirin ilerleyen mısralarında onu daha da yüceltir ve Hakk'ın muradının ne olduğunu bilen Paşa'ya Arş'tan ya ilahî bir müjde ya da ferman gönderildiğini ileri sürer:

*Bir kalbsin ki tereddüdsüz, şüphesiz,
Bir rûhsun ki irâdeli, îmânlı!
Sen olmasan ihtimâl ki şimdi biz
Kalacaktık Avrupa'da bühtanlı.
Herkes me'yûs iken sendin ümîd-vâr,
Bu millete ancak senden ümîd var...
Biz hepimiz şüphelerin içinde
İken, vardı sende büyük itmi'nan,
Arş'tan sana yâ ilâhî bir müjde
Verilmişti, yâhud kudsî bir ferman.
Biliyordun nedir Hakk'ın murâdı
O îmânla açtın büyük cihadı...*

Yukarıdaki ifadeler Gökalp'ın Enver Paşa'ya hayranlığını gösteren duygusal bir üsluptur. Yahya Kemal, Gökalp'ın Enver Paşa hayranlığını körü körüne bir bağlılık olarak niteler: "Ziyâ Bey, Enver'i en sert bir Müslüman taassubu ile seviyordu. Ne Sarıkamış, ne Arabistan cephesinin turfası, ne Irak bozgunlukları, ne iâşe ve ihtikâr rezâletleri hiçbir şey, Ziyâ Bey'in bu îmânını sarsmamıştı." (Yahyâ Kemâl 1986: 59)

Ziya Gökalp'ın 1 Eylül 1915'te yayımlanan *Talat Paşa* adlı şiiri millî kahramanlardan Talat Paşa'ya olan hayranlığının bir göstergesidir. Gökalp, bu şiirde Talat Paşa'yı temiz yürekli, alçak gönüllü, namuslu, güçlü ve kahraman bir kişi olarak tasvir eder. Talat Paşa'nın zekilik vasfını ön plana çıkarır. O dönemde toplumdaki parçalanma durumunu "bütün kalpler Leibnitz'in Monad'ı gibi -şahsî bir tül ile örtülü-birbirine kapalı" şeklinde ifade etmektedir. Fakat Talat Paşa zekasıyla bu parçalanmaya rağmen topluma birlik olma şuurunu aşılampaştır. Gökalp, bu nedenle Talat Paşa'yı "canları birleştiren bir rûh" olarak niteler. Onu toplumun kurtarıcısı olarak görür ve Nuh'a benzetir:

*Bütün kalbler Leibnitz'in Monad'ı
Gibi -şahsî bir tül ile örtülü-
Birbirine kapalıyken.. Parladı
Millî bir nûr, şeffâf etti o tülü..
O nûr senin zekândır ki fark eder
Tezâdların içindeki âhengi..
Mezcederek yine bize zerkeder,
Önce bizden topladığı bin rengi..
Sen canları birleştiren bir rûhsun,
Vicdânını sende görür cemiyet;*

*O bir necât teknesidir, sen Nûh'sun,
Sen olmasan öksüz kalır bu millet..*

*Türk neferi gibi temiz yürekli:
Tesalluhsuz, tefâhursuz bir albsin..
Türk tarihi gibi nâmus heykeli,
Hiçbir zaman sarsılmayan bir kalbsin..*

Ziya Gökalp, *Asker'le Şair* adlı şiirinde Galiçya'da siperinde uyuyan neferi, uyurken de kalemi elinden asla düşmeyen ve ilhamını vatanından, ilinden alan bir şaire; bu neferin göğsünde bombasıyla yatışını da küçük bir kızın bebeğiyle yatışına benzetir:

*Galiçya'da siperinde uyuyan
Bu nefere dikkatle bak, ey şâir!
Şâir odur, senin yazın hep nesir,
Uyuyan sen, odur sezen ve duyan.*

*Şair odur, çünkü onun kalemi
Uyurken de düşmez aslâ elinden,
Kalbindeki bütün zevki, elemi
İlhâm ona vatanından, ilinden.*

*Vatanını unutmaz hiç kalbi
Uyursa da cenksiz kalmaz ru 'yâsı,
Bebeğiyle yatan küçük kız gibi
Hep göğsünde durur nazlı bombası.*

Ziya Gökalp'ın Savaş Tasvirlerinde Kullandığı Dil

Ziya Gökalp, *Seciyye* ve *Çanakkale* şiirlerinde düşmanın yenilgisini dile getirir. 1916'da yayımlanan *Seciyye* adlı şiirinde düşmanın denize atılışını şöyle tasvir etmektedir: Düşmanlar, Balkan Savaşı'ndan sonra "öldü" diye düşündükleri Türk ordusunun karşısına pervasızca çıkmışlar; ancak Türk ordusu onları muz gibi bölüp, dilim dilim kesip denize atmıştır.

*Düşmanlar dediler, "Artık o öldü!,
Pervâsız geldiler eşiğimize;
Bıçağın onları muz gibi böldü,
Kesti dilim dilim attı denize...*

Ziya Gökalp, *Çanakkale* şiirinde Türk'ün gelişi karşısında İngiliz'in durumunu şöyle tasvir etmiştir: Türk köyünden kalkıp gelmiş, bu geliş İngiliz'in ciğerini ok gibi delmiştir.

*Türk, köyünden kalktı geldi,
Hâzırladı siperini...
Bu geliş ok gibi deldi
İngiliz'in ciğerini.*

Ziya Gökalp'ın Düşman Tasvirlerinde Kullandığı Dil

Ziya Gökalp'ın düşman tasvirleri yergi içerir. Düşmanı tasvir etmek için kullandığı sözcükler, düşmana karşı duyduğu öfke ve nefreti yansıtan sözcüklerdir.

Ziya Gökalp, *Durma Vur!* adlı şiirinde Türk milletinin eski kölesi olarak nitelediği Yunan'ın kibirlilik vasfına dikkat çeker:

*Durma, Yunan, durma **kibrini** artır!
Türklük'ün başına hakâret yağdır!
Uyuyan bir kavme bu zillet azdır,
Vur, **eski kölesi**, utandır onu!
Bırakma, uyusun, uyandır onu!*

Ziya Gökalp, *Kızıl Destan* adlı şiirinde İtalyanları kıskanç olarak niteler:

*İbtidâ Fıransa saldırdı Fas'a,
Düştü Müslümanlık bir büyük yasa!
Kıskanç İtalya'yı aldı bir tasa,*

Avrupa sanayide ilerlemesi ile birlikte dünyaya hep medeni çehresini göstermiştir. "Türkler Tanzimat'tan beri Avrupalı'ya "müsbet" bir gözle bakmışlardır. Avrupalı demek "medenî" demektir. Halbuki Avrupalı aslında "vahşi"dir." (Kaplan 1994: 206) Çanakkale Savaşı'nda Avrupa'nın diğer yüzü ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Ziya Gökalp, *Çanakkale* adlı şiirinde İngiliz'leri hem medenî hem canavar olarak niteler:

*Uzaklarda bir ada var,
Halkına derler **İngiliz**,
Hem medenî, hem canavar
Fendinden emîn değiliz.*

İngilizlerin özelliklerinden biri de yalancı oluşlarıdır. Gökalp, *Çanakkale* şiirinde İngilizlerin bu özelliğini onları Rus Kazaklarıyla karşılaştırarak ortaya koyar ve onları denizlerin Moskof'u olarak niteler. İngilizler o derece yalancıdır ki Kazak Türklerinin yaşayış tarzlarını ve teşkilatlarını taklit eden yalancı Rus Kazakları bile onların yanında sofu kalır:

***Doğrulukta Rus Kazağı**
Onun yanında sofudur.
Topu tutar dört bucağı,
Denizlerin Moskof'udur.*

Gökalp, bu şiirde Rusların ise zorbalık yönüne dikkat çekmiştir:

*Çünkü nasıl karalarda
Artık yoksa **Rus zorbası**;
Gezmeyecek deryâlarda
İngiliz'in donanması..*

Üslup

Ziya Gökalp, şiirlerinde şuurlu bir tavır sergilemiş, şiiri düşüncelerini yaymak için bir araç olarak kullanmıştır. I. Dünya Savaşı yıllarında da kişisel sanat gayelerinden uzak, ben duygusu yerine biz duygusunun hâkim olduğu şiirler kaleme almıştır. Konuşma diline yakın bir dil, sade bir üslup kullanmıştır. Gökalp'ın I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerindeki üslup özelliklerini şöyle gösterebiliriz:

Konuşma Diline Yakın Bir Dil Kullanımı: Ziya Gökalp, I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerinde Arapça ve Farsça sözcüklerin ağırlıklı olduğu bir dil değil, sade ve

anlaşılır bir dil kullanmıştır. Anadolu insanına çok uzak olmayan, günlük hayatta kullanılan sözcüklere yer vermiştir. "(...) Ziya Gökalp, *Turân* adlı şiirini neşrettikten sonra, yabancı kelime ve kaideleri hemen hiç kullanmamış, yazı dilinde rastlanılmayan, eski eserlerde, veya halk dilinde bulunan Türkçe kelimeleri, tabirleri canlandırmıştır." (Tansel 1989: XXX-XXXI) Gökalp, *Ahlâk* adlı şiirinde "Tanrı" anlamında eski eserlerde geçen "Ogan" sözcüğünü kullanmayı tercih etmiştir: *Hem Ogan, hem kullarız. Galiçya Yolunda* adlı şiirinde "sapla-" anlamında "sanc-" eylemini kullanır: (*Bakın Türkler süngüyü*) *Nasıl Rus'a sancarlar..* Kimi sözcüklerin ağızlardaki kullanılış şekillerine de yer vermiştir: *Türk, Nemseli, Alaman*, (*Galiçya Yolunda*); *Düşmandan öc alan Kur'ân olacak!* (*Kızıl Destan*).

Soru Sorarak Anlatımı Güçlendirme: Ziya Gökalp, bazı şiirlerinde anlatımı güçlendirmek amacıyla soru cümlesi şeklindeki söz dizimlerine yer verir. Bu cümleler cevap beklentisiyle kurulmamıştır:

Mukaddestir vefâkârlık:
Kudsî benlik?,, Riyâkârlık!... (Vefâ)

Gökalp, *Vefâ* şiirinde vefakârlığın kutsallığını, benliğin kutsallaştırılmasının ise ikiyeüzlülük olduğunu soru sorarak vurgulamıştır.

Hem kaptanda, hem tayfada kerâmet
Olmasaydı, bulur muyduk selâmet?... (Köy)

Seslenme: Ziya Gökalp, seslenme üslubunu kullanarak söylemlerinin tesirini arttırmış, söyleyişe canlılık kazandırmıştır:

Ey Şark'taki Acarlar,
Ey Garp'teki Macarlar, (*Galiçya Yolunda*)

Yaptıkların ey Moskof
Kalmayacak yanına... (Galiçya Yolunda)

Ey kardeşler merakta
Kalmayınız ırakta, (*Galiçya Yolunda*)

Gökalp, *Çocuk Duâları II* şiirinde Allah'a dua eder, şiirde "Ey yüce Allâh!" seslenişinin tekrarı vardır:

Vatanı kurtar,
Hakan'ı kurtar,
Her canı kurtar,
"Ey yüce Allâh!" (Çocuk Duâları II)

Karşılıklı Konuşma: Ziya Gökalp'ın I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerinin hemen hemen hepsinde karşılıklı konuşma havası vardır. Bazı şiirlerinde doğrudan olmasa da dolaylı olarak bir diyalog söz konusudur. Şiiri okuyan kişi kendisini muhatap alabilir. Gökalp, okuyucuyu muhatap kabul ederek şiiri etkin kılmıştır:

Ne için bu işler çıktı meydâna,
Anlatayım, kardeş, ben onu sana
Sâlib dedi: Amân yoktur Kur'ân'a, (*Kızıl Destan*)

Bakınız, âkıbet Felek ne yaptı:
İttifâk bozuldu, gönüller saptı, (*Kızıl Destan*)

Ziya Gökalp'ın I. Dünya Savaşı İle İlgili Şiirlerinde Dil ve Üslup

Kızıl Destan şiirinde “Sâlib dedi; Garp dedi; dediler; Türk'e dendi; O, demişti; Nemse Almanya'ya dedi; Alman dedi; Nemse dedi Sırb'a; dedi; Macar dedi; İngiliz dedi ki; Romanya Moskof'a dedi; Bulgar'a dedi ki” gibi ifadelerle diyalog kurulmuştur.

Hem kaptanda, hem tayfada kerâmet
Olmasaydı, **bulur muyduk selâmet?**... (Köy)

Ünlemler: Ziya Gökalp, I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerinde ünlem kullanmıştır. Ünlem kullanımı ifadenin önemine de dikkat çekmektedir.

Vur, eski kölemiz, utandır bizi!
Bırakma, dalalım, uyandır bizi! (Durma Vur!)

Ordunun rehberi î mân olacak!
Bizi esirgeyen Rahmân olacak! (Kızıl Destan)

Düşmanlar dediler, “Artık o öldü!,, (Seciyye)

Budur en gizli emeli:
Müslümânlar uyanmasın! (Çanakkale)

Tekrarlar: Ziya Gökalp, I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerinde anlatımı güçlendirmek amacıyla tekrara yer vermiştir. *Durma Vur!* ve *Vazife* şiirlerinde beyit tekrarı görülmektedir:

Vur, eski kölesi, utandır onu!
Bırakma, uyusun, uyandır onu! (Durma Vur!)

Gözlerimi kaparım!
Vazifemi yaparım! (Vazife)

Gökalp, *Türk'ün Tekbîr'i* şiirinde *Allâhu Ekber...*; *Tevhîd* şiirinde *Lâ-İlâhe İllâ 'İlâh!*; *Çocuk Duâları II* şiirinde *Ey yüce Allâh!* mısralarını tekrarlamıştır.

Gökalp, anlamın etkisini arttırmak için ikileme de kullanmıştır:

Zannetme, yaptığın hoş gitmiyor,
Terakkimiz **koşa koşa** gitmiyor. (Durma Vur!)

Aradım yıllarca seni aradım
Köy köy dolaşarak Anadolu'da, (Seciyye)

Bıçağın onları muz gibi böldü,
Kesti **dilim dilim** attı denize... (Seciyye)

O, orada senin için kanını
Seve seve akıtırken, ey şâir; (Asker'le Şâir)

Veziin-Kafiye-Redif: Ziya Gökalp, I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerini hece vezniyle yazmıştır. Seciyye, Durma Vur!, Köy, Tal' at Paşa, Enver Paşa 11'li; Kızıl Destan, Asker'le Şâir duraksız olarak 11'li; İlahîler, Vefâ, Çanakkale 8'li; Ahlâk, Tevhîd, Galıçya Yolunda 7'li; Türk'ün Tekbîr'i, Çocuk Duâları 5'li hece kalıbı iledir. Vazife şiirinde değişmelere uygun olarak vezin de değişmiştir (Tansel 1989: XXIX-XXX).

Gökalp, duygu ve düşüncelerini kuvvetli bir şekilde dile getirebilmek için kafiye ve redif de kullanmıştır:

Düşmanlar dediler, “ Artık o **öldü!**,a
Pervâsız geldiler eşiğimize;b
Bıçağın onları muz gibi **böldü**,a
Kesti dilim dilim attı denize...b (Seciyye)

Deyimler: Ziya Gökalp’ın, şiirlerinde deyimlere yer vermesi doğal ve sade bir üslubunun olmasını sağlamıştır. I. Dünya Savaşı’yla ilgili şiirlerinde kullandığı deyimlerden bazıları şunlardır:

cihât aç- (Türk’ün Tekbîr’i); *hakâret yağdır-*, *aç kal-*, *hoşa git-*, *boşa git-* (Durma Vur!); *boşa çık-*, *yalan ol-*, *yasa düş-*, *ağır gel-*, *intikam al-*, *ateşi sönme-*, *ileri atıl-*, *baş eğ-*, *harbe çık-*, *itâat göster-*, *âh ile ofa düş-*, *öcünü al-*, *ara bul-*, *olan olacak*, *kan ol-*, *kulak as-*, *çürük tahtaya bas-*, *dalına kon-* (Kızıl Destan); *baş(ını) ver-*, *canını ver-* (Ahlâk); *baş eğ-*, *ince ele-*, *karşı gel-* (Vazife); *elinden tut-* (İlâhiler II); *kin tut-*, *gözü tok* (Vefâ); *selâmet bul-* (Köy); *ittifak doku-*, *meydan oku-*, *cihât aç-* (Enver Paşa); *öksüz kal-* (Tal’at Paşa); *yola düş-*, *uğur ola*, *kanına susa-*, *yanına kal-*, *imdâdına koş-*, *el-emân di-*, *merakta kal-*, *uygun düş-* (Galiçya Yolunda); *elinden düşme-* (Asker’le Şâir); *ümîdi kes-*, *bayrak aç-* (Çanakkale).

*İşte biz **düştü** yola,*
*Yolumuz **uğur ola**, (Galiçya Yolunda)*
*Susamışız **kanına**,*
Yaptıkların ey Moskof
***Kal**mayacak **yanına**... (Galiçya Yolunda)*
*Nerde varsa **düşmanın***
***İmdâdına** **koş**arız... (Galiçya Yolunda)*
***Diyeceksin el-emân**.. (Galiçya Yolunda)*
*Ey kardeşler **merakta***
***Kal**mayınız **irakta**, (Galiçya Yolunda)*
***Uygun** **düştü** **kelâmlar**, (Galiçya Yolunda)*

Cümle: Şiir dilinde cümleler genellikle devrik yapıda olur. Ziya Gökalp de kafiye yaratmak için devrik yapıda cümleler kurmuştur:

Çok geçmeden birdenbire,
Parçalandı Rus ülkesi.
*Sevinçle **düştü** Tekbîr’e*
Elli milyon Türk’ün sesi... (Çanakkale)

Hem isim cümleleri hem de fiil cümleleri kullanmıştır:

*Uzarlarda bir **ada var**,*
*Halkına **derler** İngiliz, (Çanakkale)*

Özel Ad Kullanımı: “Özel adlar, insanlar için, kişisel, özel ve genel olmak üzere iki türden tasarımlar ve duygular taşıyabilir. İşte şairler zaman zaman özel adların bu yönünden yararlanmışlardır.” (Aksan 2006: 102) Gökalp, özel adların sahip oldukları duygu değerlerinden yararlanarak şiirlerini etkin hale getirmiştir. Çanakkale, Türkler için yalnızca yer adı olarak algılanmaz. Gökalp, Türklerde çeşitli duygu değerleri bulunan

Çanakkale, Galiçya vb. adları şiirlerinin adlarında da yer vermiştir. I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerinde kullandığı özel adlardan bazıları şunlardır:

Tanrı Adları: Tanrı (Tevhîd, Durma Vur!, İlâhiler II); Yezdân (Tevhîd); İlâh (Tevhîd); Hakk / Hak (Türk'ün Tekbîr'i, Kızıl Destan, Enver Paşa); Allâh (Türk'ün Tekbîr'i, Çocuk Duâları II, Çanakkale), Rahmân (Kızıl Destan); Ogan (Ahlâk); Yaradan (Çanakkale).

Peygamber Adları: Muhammed Resûlu'llâh / Muhammed (Tevhîd, Kızıl Destan); Nuh / Nûh (Köy, Tal'at Paşa).

Dinle İlgili Diğer Adlar: Kur'ân (Tevhîd, Kızıl Destan).

Kişi Adları: Jaurès, Prensip (Kızıl Destan); Sultan Osman (Kızıl Destan); Enver Paşa (Enver Paşa), Leibnitz, Tal'at Paşa (Tal'at Paşa); Fâtih, Yavuz, Nedim, Kemal, Mi'mâr Sinân (Seciyye).

Millet, Devlet, Topluluk Adları: Türklük (Durma Vur!), Garp (Durma Vur!, Kızıl Destan), Türk (Kızıl Destan, Vefâ, Köy, Enver Paşa, Tal'at Paşa, Galiçya Yolunda, Çanakkale); Moskof (Kızıl Destan, Galiçya Yolunda, Çanakkale); Macar (Kızıl Destan, Galiçya Yolunda); Rus (Kızıl Destan, Galiçya Yolunda, Çanakkale); İslâm (Kızıl Destan, Galiçya Yolunda); İngiliz (Kızıl Destan, Çanakkale); Salîb, Müslümanlık, Bulgar, Sırbli, Nemse, Sırb, İslav, Alman, Cerman, İslavlık, Yunan, İslâmlık (Kızıl Destan); Kırım, Azak, Nogay, Kazak, Acar, (Galiçya Yolunda); Nemseli, Alaman (Galiçya Yolunda), Rus Kazağı, Kızıl Rus, Fıransalı (Çanakkale).

Ülke, Şehir, Yer, Deniz vb. Adları: Avrupa (Kızıl Destan, Enver Paşa); Turân (Kızıl Destan, Çanakkale); Türkiya, Balkan, Fıransa, Fas, İtalya, Eski Roma, Tırablus, Bingâzî, Derne, Rumeli, Edirne, Almanya, Altay-yurdu, Belçika, Romanya, Hind, 'Amman (Kızıl Destan); Türk-eli (Ahlâk); Çanakkale (Köy, Çanakkale); Galiçya (Galiçya Yolunda, Asker'le Şâir); Sivastopol, Şark, Garp (Galiçya Yolunda); Anadolu, Gelibolu, Balkan (Seciyye); İslam-ili, Kızıl(deniz), Kara(deniz), Akdeniz, Boğaz, Rus-ili, Afrika, Asya (Çanakkale).

Diğer Adlar: Monad "basit, fa'âl, lâ-yetecezzâ, o rûhî mâhiyeti hâiz cevher" (Tal'at Paşa)

Söz Varlığı: Ziya Gökalp'ın I. Dünya Savaşı'yla ilgili şiirlerinde kullandığı savaşa ilgili sözcüklerin bazıları şunlardır:

cihât (Türk'ün Tekbîr'i, Enver Paşa); sancak (Türk'ün Tekbîr'i, Galiçya Yolunda); donanma (Durma Vur!, Kızıl Destan, Çanakkale); asker (Vazife, Kızıl Destan, İlâhiler II, Köy); harp (Kızıl Destan, Vefâ, Enver Paşa); hudut (Kızıl Destan, Vefâ, Köy); düşman (Kızıl Destan, Köy, Galiçya Yolunda, Seciyye); ordu (Kızıl Destan, Enver Paşa, Galiçya Yolunda, Seciyye, Çanakkale); cenk (Kızıl Destan, Asker'le Şâir); şehit (Kızıl Destan, Asker'le Şâir); seferberlik, ittifâk, yenen, yenilen, kuru-sıkı, kalkan, duman (Kızıl Destan); kumandan (Vazife); gazâ (İlâhiler II, Çocuk Duâları II); kaptan, tayfa (Köy); nefer (Tal'at Paşa, Asker'le Şâir); mağlup, gâlip (Enver Paşa); süngü (Galiçya Yolunda); bıçak (Seciyye); bomba (Asker'le Şâir); top (Çanakkale); siper (Çanakkale); kal'e (Çanakkale), zırh (Çanakkale).

Sonuç

Ziya Gökalp, şiirlerinde son derece şuurlu bir tavır sergilemiştir. Şiiri amacına hizmet edecek bir araç olarak görmüştür. Ortak bir bilinç oluşturmak ve millî dayanışmayı güçlendirmek için şiirler yazmıştır. I Dünya Savaşı yıllarında yazdığı şiirlerde askeri savaşa teşvik etmek amacıyla millî ve dinî unsurları ön plana çıkarmıştır. Vatan, millet ve bayrak sevgisi, Türklük ve tarih bilinci, İlahi yardım inancı, cihat fikri, şehitlik ve gazilik, düşmandan öç alma fikri, düşmana karşı duyulan kin ve nefret bu unsurlar arasındadır.

Gökalp, Çanakkale zaferinin kazanılmasıyla kaleme aldığı şiirlerinde düşmanların, Balkan savaşından sonra “yok oldu, öldü” gözüyle baktıkları Türk ordusu karşısındaki yenilgisini tasvir etmiştir. Asker ve millî kahramanların tasvirlerinde, savaş tasvirlerinde, düşman tasvirlerinde benzetme unsurundan yararlanmıştır. Düşman tasvirleri, düşmana karşı duyulan kin ve nefreti yansıtan söylemlerdir. Asker ve millî kahraman övgülerinde savaş ve savaş halinin tasvirinde bulunması doğal kabul edilen mübalağa görülür.

Şairin toplum üzerinde etkili olabilmesi dili kullanım şekliyle doğrudan bağlantılıdır. Gökalp, I Dünya Savaşı yıllarında yazdığı şiirlerde, yabancı sözcük ve kuralların ağırlıklı olduğu bir dil değil, konuşma diline yakın sade bir dil kullanmıştır. Üslubu sade ve doğaldır. Şiirlerindeki deyim kullanımı halk diline olan sevgisini gösterir niteliktedir.

Kaynaklar

- Aksan, D. (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kaplan, M. (1994). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar-2*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Özdemir, M. D. (2010). *Ziya Gökalp'in Şiirlerinde Dil, Millî Kültür ve Aidiyet Kavramlarının Göstergebilim Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Tansel, F. A. (1989). *Ziya Gökalp Külliyyatı – 1 Şiirler ve Halk Masalları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Yahyâ Kemâl (1986). *Siyâsî ve Edebî Portreler*, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.